

—*Edicija*—
GLUVO DOBA

KNJIGA 1

DEJAN OGNJANOVIĆ

ZAVODNIK

ROMAN

TREĆE IZDANJE

ORFELIN

IZDAVSTVO

Novi Sad
2021

Za izdavača:
Milenko Bodirogić

Urednici:
Dr Dejan Ognjanović
Milenko Bodirogić

Dejan Ognjanović
Zavodnik

Lektura i korektura:
Lidija Diklić

Ilustracije na koricama i u knjizi:
David Tankosić

Grafičko rešenje edicije:
David Tankosić

Priprema za štampu:
Komiko, Novi Sad

Orfelin izdavaštvo
Kosovska 23
Novi Sad
Telefon: 021 447217
orfelinns@gmail.com
www.orfelin.info

Štampa:
ALFA-GRAF NS, Novi Sad

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

. ISBN 978-86-6039-062-4
COBISS.SR-ID 40766729

Svaka sličnost sa stvarnim likovima, događajima, mestima ili institucijama nenamerna je.

Bez dopuštenja izdavača nije dozvoljeno reprodukovanje
nijednog dela ove knjige.

*Ovaj roman posvećujem uspomeni
na baba Slavku (majku moje majke)
i deda Vasu (oca mog oca)
od kojih sam čuo svoje prve
i najjače horor priče.*

What shall I sing to my lord from my window?

    What shall I sing for my lord will not stay?

What shall I sing for my lord will not listen?

    Where shall I go when my lord is away?

Whom shall I love when the moon is arisen?

    Gone is my lord and the grave is his prison.

What shall I say when my lord comes a-calling?

    What shall I say when he knocks on my door?

    What shall I say when his feet enter soft ly?

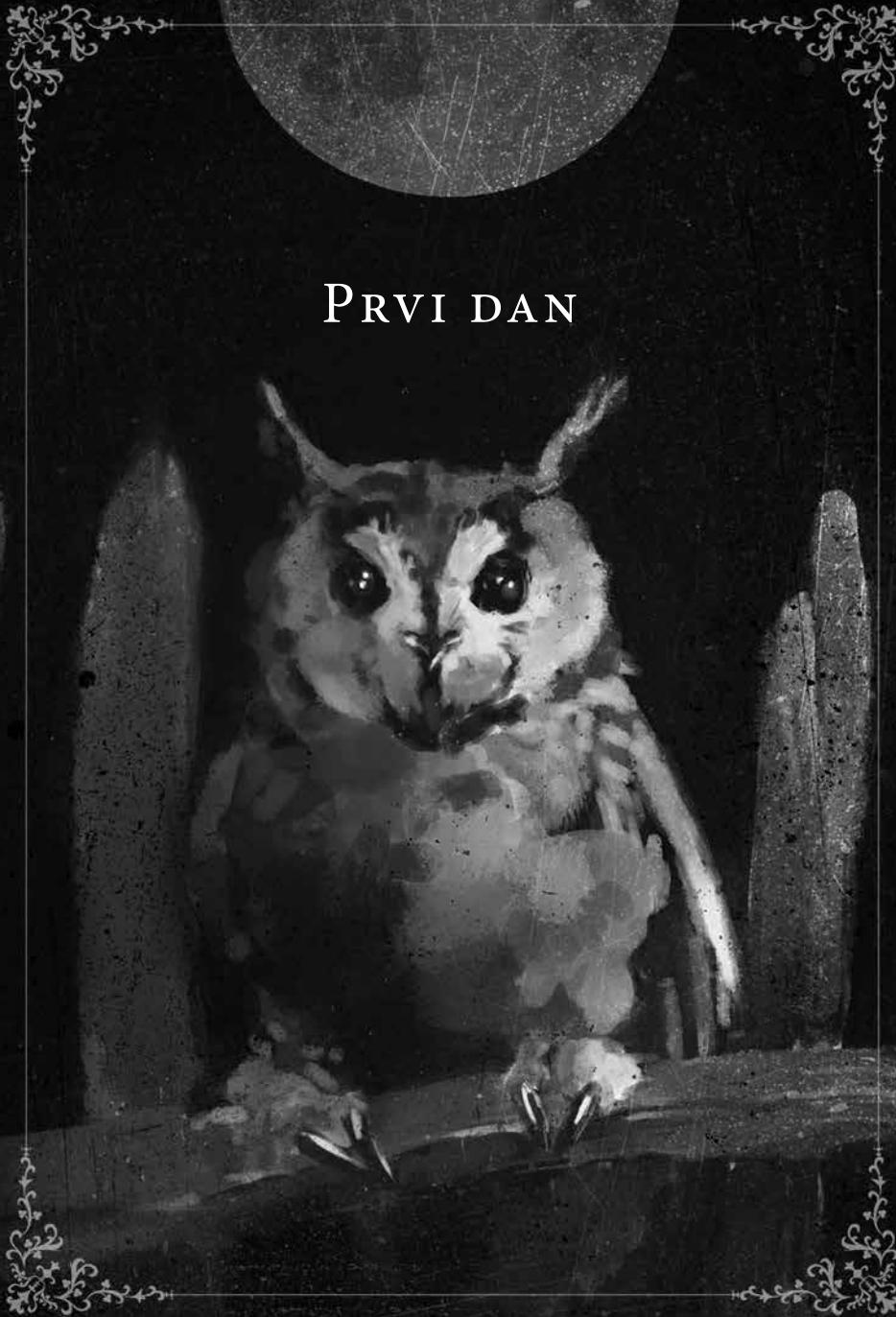
    Leaving the marks of his grave on my floor.

    Enter my lord. Come from your prison.

    Come from your grave, for the moon is arisen.

Welcome, my lord.

PRVI DAN

Ako iz Niša krenete regionalnim putem prema Beloj Palanci, ubrzo pošto prođete kroz tunele Sićevačke klisure i projurite ispod kršnih stena nadvijenih nad asfalt, srećni što se nijedna nije obrušila na vas, naići ćete na predeo brdovit, šumovit i zapušten. Od sela Prosek, na ulasku u klisuru, pa sve nadalje, uzak put krivuda prateći tok maslinastozelene Nišave i njime kamiondžije žure prema Bugarskoj i Turskoj: krcate grdosije huje kraj vozila iz suprotne trake u zastrašujućoj blizini, kao da ih svi đavoli gone da što pre napuste taj kraj. Preticanje je rizično a manevarskog prostora malo na putu stešnjrenom između obronaka planine i strme litice ka reci. Klisura nije bez svoje divlje lepote, ali na ovom mestu nije mudro zagledati se u nju, osim ako nemate privilegiju da je posmatrate iz ugla putnika, a ne vozača.

Upravo u toj poziciji zatekao sam se, lica naslonjenog uz staklo, kada je autobus iz mraka tunela i večitim senki klisure izbio na nešto širi prostor. Sunce me je zablesnulo kroz okno nedovoljno prljavo da ga sasvim zamuti.

Svratišta za kamiondžije. Mali dragstori kraj puta. Kamenolom. Skromne kućice zbijene jedna uz drugu u podnožjima okolnih brda.

Kažu da je nekada ovde vrvelo od života, u vreme kada je nekoliko lokalnih fabrika uspešno radilo, dok su ljudi u naponu snage obrađivali plodnu crvenicu. Fabrike su, potom, propale, i sa sobom povukle sve koji su u njima tražili život bolji od onog za plugom. Ostala je crvena zemlja, uglavnom prepuštena sebi i nekolicini najtvrdoglavijih ili najočajnijih, koji za drugo ne

znaaju ili drugde ne mogu. Njima je čak i Bela Palanka predaleko, a Niš, odakle ja dolazim – nedostizan.

Autobus zakoči i trže me iz ovih misli, grubo me bacivši nazad u okruženje iz kojeg sam sanjarenjem bežao. Istovremeno začuh klepetanje prednjih i zadnjih vrata.

„Je li ovo Crvena Reka?“ Poskočio sam sa sedišta ne čekajući odgovor zatečene babe do mene, upućujući unezverene poglede ka licima putnika ukočenih u uskom prolazu između sedišta. Bilo je tesno i mnogi su me neprijateljski posmatrali, valjda zato što sam dotad sedeо, a većina stojećih bila je starija od mene. Počeh da se probijam kroz gužvu prema vratima, uplašen da će autobus već krenuti dalje. To ne beše drago ljudima između kojih sam se gurao, ali je poneka lica među onima koji su sedeli, očito, ozarilo zluradim, ili barem načas zabavljenim osmesima. Jedan starac koji je sedeо kraj prozora pogleda me i reče: „Jeste, jeste Crvena Reka...“, te još više ubrzah prema vratima, praćen negodovanjem tetki jedva zguranih u prolazu zakrčenom korpama i torbama. Vozilo je kretalo kad sam se probio do prednjih vrata, te sam morao da povičem: „Majstore, sačekajte! Ima izlaz!“ Mrzak mi je bio taj vid oslovljavanja, ali poznato je da šofer u ovim krajevima ume da se privoli na dobroćudnu reakciju jedino ako ga nazoveš „majstorom“.

Ovaj zakoči uz gundanje – načuo sam nešto kao „Pa, gde si zverao dosad?“ – ali nisam zastajkivao da slušam njegovu pridiku ili, daleko bilo, da se raspravljam s njim, već iskočih iz autobusa kroz milosrdno otvorena vrata. Crveni zmaj je u trenutku kada sam doskočio na sitan šljunak kraj asfalta već jurnuo dalje prema Beloj Palanci ostavivši me u oblaku izduvnih gasova i prašine. U istom trenu i julsko sunce navalil na mene snagom starog neprijatelja koji je dočekao svojih pet minuta.

Poveći ranac stisnut u ruci zabacio sam na leđa i on naleže na majicu već ovlaženu znojem. U međuseoskom autobusu klima-uređaj bi predstavljao nečuven, ničim zaslužen luksuz;

odškrinuta vratanca na krovu vozila služe u ovim krajevima kao njegova najbliža zamena. Osvrnuo sam se oko sebe: nešto dalje levo, preko puta, iza visoke trave i šiblja čučala je trošna zgradica železničke stanice poslednji put okrećena u tamnozeleno verovatno još u doba Kraljevine Jugoslavije. Iznad vrhova rastinja virio je natpis ispisanim starinskim crnim slovima:
Црвена река - Crvena Reka.

Desno od auto-puta, sa šljunka na kojem sam stajao čak tri druma, u malom razmaku jedan od drugoga, penjala su se uzbrdo. Nisam imao pojma koji bi od njih mogao da vodi ka selu Špaj a koji da se okonča naglo, u nekoj dolini ili šumi. Zaškiljio sam i stavio dlan iznad očiju, odjednom zbunjen tolikim izborom. Dvadesetak metara ispred zapazio sam nekoga na kapiji dvorišta. Požurih da ga sustignem pre nego što umakne unutra jer bio je to jedini živ čovek koji se mogao spaziti unaokolo na ustreptaloj jari.

„Izvinite, koji od ovih puteva vodi u selo Špaj?“, povikah i pre nego što sam mu sasvim prišao. On zastade u mestu, na betoniranoj stazici što ide do kuće, ali ne vrati se nazad prema kapiji. Nemo je stajao blizu ulaznih vrata i osmatrao me iz hladovine. Ja ponovih pitanje.

„A čiji si ti?“, upita me čiča. Kad sam prišao bliže, shvatih da možda i nije toliko star koliko mu je lice delovalo životom izgaženo. Običan svet podrazumeva ovu vrstu prisnosti između potpunih neznanaca, a naročito u obraćanju starijega mlađem. Nisam mu zamerio što me oslovjava sa „ti“; iz poštovanja sam nastavio sa persiranjem.

„Ne biste vi znali mog oca; nije iz ovog kraja.“

„Ah. Znači u gosti si pošo? Kod koga ćeš?“

„Zapravo, dolazim poslom. Tražim porodicu Mojsilović.“

On promrmlja nešto kao „Ajde?“ i pride kapiji. Zagledao mi se u lice kao da na njemu pokušava nešto da pročita. Obema koščatim šakama stegao je šiljke metalne ograde sa koje je stara

farba visila u ljuspama. Kad mi se već učinilo da njegovo zurenje prelazi granice pristojnosti, on zapazi:

„Gore, u selo, od tu familiju samo je baba ostala. Baba Grozda. Kakav poso imaš s nju?“

Nekoliko trenutaka sam se dvoumio jesam li dužan da ovome ovde polažem račune, ili je bolje da mu naprosto okrenem leđa i potražim nekoga kome ne moram da izložim svoje porodično stablo i vascelu životnu priču pre nego što me uputi na put koji tražim. Stegao sam vilice i naterao se na odgovor:

„Sa babom žive i njeni unucići. Ja sam, ovaj... Profesor. Treba da ih spremam iz jednog predmeta... Da im držim časove“, dodao sam, pošto me je ovaj i dalje gledao kao u čudu. Ili neverici. Onda poče da klima glavom, kao za sebe:

„Mmmmh. Znači, dotle došlo. Ostavili gi da polažu. Će ponavljaju. Ako, ako... Onog antihrista su trebali da isteraju iz školu.“

Ja počeh da se vrpcoljim: ranac me je žuljaо, a sa čela mi se niz obraz slivala golicava kapljica znoja.

„Onda, put za selo.?“

On se trže iz svog mrmljanja u bradu i pogleda me kao neko upravo probuđen iz sna.

„Put? A... Vrati se jedno pedes' met'ra unazad, tamo do onaj transformator, i će da vidiš put. Samo idi pravo uzbrdo, po drum, dok ne dođeš do asvalt. E, kad nađeš na asvalt, tu odma' ima i jedna prečica, al' ne bi' ti preporučio da ideš po nju. Urasla je ta staza, malo ko sad ide u selo, a preko leta ima i zmije. One beže od ljudi, al' otkako je selo takoreći izumrelo, one se opet zapatile. Ako nagaziš neku, obro si bostan. Najbliži pravi doktor ti je čak u Belu Palanku. Ovaj ovde, u našu ambulantu, ume samo aspirin da prepriše, i tol'ko. Zato, varkaj se od nji. I ne samo od nji...“

Zahvalio sam mu se i krenuo u pravcu kojim me je uputio, ne obraćajući više pažnju na ono što je nastavio za mnom

da mrmlja. „Ovi seljaci ponekad stvarno stavlju na probu čovekovo strpljenje“, prošaputao sam sebi u bradu kad sam dovoljno odmakao. Razumem ja njegovu potrebu za razgovorom i razonodom, ali nemam baš vremena povazdan da časkam sa svakim slučajnim prolaznikom.

I tako, krenuo sam drumom, strmim i neravnim zbog kru-pnog kamenja što štrči iz spečene crvenkaste zemlje. U vlažnim jesenjim i zimskim danima ivice puta izlokanе su točkovima tako da se sada sredina izdiže i auto sa nižim trapom koji bi se odvažio da vozi po ovome rizikovao bi da tu ostavi barem auspuh. Drum je krivudao između relativno sirotinjskih kuća naselja zvanog Crvena Reka. Koliko znam, ne postoji reka sa tim imenom; jedina koja ovuda protiče je Nišava, a naselje kraj nje nazvano je tako jer voda tu dobija specifičnu boju zbog prirode zemljišta, bogatog nekavim sastojcima koji mu daju izgled istucane cigle.

U dvorištima su se jurcale kokoške, a poneke su slobodno trčkarale i po putu. Psi su lajali za mnom, razne varijacije mešanaca srodnih vučjacima, ali bili su vezani i na njihovu larmu nisam se osvrtao sem kad bi me, zamišljenog ili zagledanog u drugu stranu, naprasno trgli zveketom lanca i glasnim lavežom tik uz kapiju. U vazduhu mešali su se mirisi sena, kokošnjaca i ovčijih brabonjaka.

Kako sam se više penjao, kuće su postajale sve ređe, a huku sa užurbanog auto-puta zamenio je cvrkut ptica. Strmina mi nije toliko smetala koliko neravnine druma. Očito su ovde u blatnim danima prolazili teški kamioni, ili traktori, verovatno natovareni drvima za ogrev iz okolnih šuma, i stvorili jazove i džombe, sada stvrđnute na suncu.

Došavši do mesta gde se drum spaja sa asfaltom načas sam zastao da uzmem daha i osmotrim okolinu jer skromni vidi-kovac je pružao sjajnu priliku za to. Odatle puca pogled na dolinu u čijem se dnu nazire auto-put, sad zaklonjen kućama,

a s njegove druge strane uzdižu se brežuljci i na njima raštrkani zaseoci podno ogromnog brda nadnetog nad sve to. U čistom vazduhu otkrivali su se predeli kilometrima unaokolo. Ništa naročito, istina, nije se tu nametalo za postere i razglednice: obična, sirova lepota zabačenog, a opet čovekom obeleženog prostora gde se brda i planine smenuju jedni za drugima bez dovoljno slikovitosti ili varijacije da bi bili izuzetni i upečatljivi.

Izvukao sam iz ranca plastičnu flašu s vodom. Jedva sam se suzdržao da ne pljusnem njome po zajapurenom licu ali malo se tečnosti mućkalo po dnu a nisam bio siguran još koliko hoda imam do sela. Tu gde sam stajao najglasniji behu zrikavci koji su se natpevali na suncu. Lepota cveća, njegov opojni miris, raznoboјno perje ptica, njihov razdragani poj – sve to u stvari govori samo jedno: *dodi da se parimo i množimo*. Nabujalo zelenilo i visoka trava mirisali su na plodnost, na izobilje, na rast, a negde u svemu tome bio je i nagoveštaj truljenja – prezaslađenost dovedena do ruba gorčine.

Zakoračio sam novim putem, ne manje izjedenim od druma: ako je taj ikada bio ravan, reklo bi se da to nije dugo potrajalo. Delovao je kao tipičan predizborni posao, zbrzan da se pokupi nešto poena i operu ili utaje neke pare, a onda nagrizen već prvim snegom, prvim kamionom. Ivice su mu bile neravne, komadi asfalta odronjeni, a po sredini su zjapile rupe. Sa sitnih divljih šljiva kraj puta popadali su najzrelijii plodovi, mnogi od njih zgaženi, mesa razgnječenog po tlu ili raskomadanog kljunovima ptica. Njihov prezreli miris lebdeo je nad svim praćen muvama i pčelama koje su se sladile voćnim šećerom. Glasno su zujale u izobilju od kojeg čak ni moj prolazak nije mogao da ih odvratи. Kao da me nisu ni primetile u svojoj zanetosti sladostrašćem.

Ma koliko nagrizen, asfaltirani deo puta bio je ravniji od druma kojim sam se dotad peo, i manje strm od njega. Za pešaka se ukazala i druga prilika, koju mi je čovek dole, u Reci,

pomenuo: neka staza odvajala se od puta kroz rastinje, išla u senke, činilo se ka vrhu brda. Prečica? Možda, za nekoga ko zna kuda ide. Meni je to delovalo kao nepotreban rizik. Crvenu Reku sam ostavio iza sebe, i znao sam da sve do sela Špaj nema drugih naseobina. Hodao sam pustom deonicom i nisam se mogao osloniti na tuđu pomoć u slučaju da zalutam. Pored toga, guste senke čak i usred ovako sunčanog dana nisu mi delovale primamljivo.

Sa stopalima na relativnoj ravnini asfalta misli mi više ne behu zaokupljene narednim korakom niti džombama i kamenjem posred puta, pa sam zato počeo po glavi da iznova prevrćem razgovor od prošle nedelje. Upravo to je bila prilika koja je dovela do odluke da sada pešaćim ka zabitom selu za koje do pre sedam dana nisam ni znao da postoji.

Proveo sam tog prepodneva bar pola sata sedeći u naoko mekoj, ali neudobnoj stolici preko puta stola sekretarice, u sedištu firme „Eko-Trejd“, čekajući da me „gospodin direktor“ primi. Tokom tog vremena sa jedva prikrivenom dosadom listao sam isprazne stranice *Narodnih novina* a od njihove rugobe oči odmarao na zlatnožutim, retuširanim žitnim poljima slikovitog zidnog kalendara na kome već danima niko nije našao za shodno da iscepa junsку stranu. Nisam mogao da prečujem ni povremeno glasnu telefonsku diskusiju iz kancelarije, prošaranu psovjkama. Maltene svaku od njih sekretarica je pratila sleganjem ramenima i čudnim stidljivo-izvinjavajućim osmehom.

U jednom trenutku, posle dvadesetak minuta, primetivši moje vrpodenje, kazala je u interfon: „Gospodine direktore, izvinite što vas prekidam, samo da vas podsetim, ovde je gospodin...“ Nije uspela da završi. Iz mašine je zabrujalo: „Verice, stoput sam ti reko... Nek sačeka malo, sad ču.“ Ona mi izloži još jedan od onih kiselih osmeha i vrati se ukucavanju nečega u kompjuter.

Prosto sam mogao da je vidim kako s istim ovim izrazom lica brani svog muža („Nije on loš, stvarno je dobar u dušu,

jedino malo, kad popije...“), ili sina („Ma zlatan je on, samo je nestasan... U takvim je godinama...“). Vrsta žene koja sa nečim tužnim u osmehu odgovara na svako gaženje, i odbija da prizna da je ikakvog gaženja uopšte bilo. Unet u takve misli, prepušten skučenoj i neinspirativnoj predkancelariji gde je malo toga drugog moglo da mi zaokupi pažnju, poskočio sam kada je interfon naglo zakrčao a iz njega zagrmeo glas: „Neka uđe“.

Dočekala me je fizionomija koju je jedan moj poznanik imao običaj da zove „Kafkin otac“: masivan šifonjer od čoveka zatezao je odelo, bujaо iz kragne košulje i njenih prekratkih rukava, crne su se malje kuždrale preko raskopčanih dugmića na njoj, a gusta dugačka metalno siva kosa padala je preko ušiju i vrata. „Izvol'te“, rekao je, pokazujući na stolicu preko puta njegove prilično uspele imitacije skupocenog radnog stola. „Šta ćete da popijete? Imam viljamovku, imam dunju, imam čivas.“

„Ja bih sok, ako imate.“

„Sok“, zagleda se on u mene oštro, kao da je načas pomislio da mu se rugam, ali susrevši moj skrušeni pogled shvatio je da sam ozbiljan. Onda pritisnu dugme interfona i reče: „Verice, imamo li neki... sok? Donesi.“ Onda sede, zavali se u visoki naslon fotelje, i poče:

„Nemam mnogo vremena, a nema tu šta puno ni da se priča – Srđa vam je sigurno već objasnio situaciju, okvirno.“ Zaustih da potvrdim da mi je kolega s fakulteta samo u najopštijim crtama nagovestio stanje stvari i vrstu posla za koji je čuo od svog oca, ali direktor je smesta nastavio dalje.

„Situacija je ovakva“, započe on. „Moj pokojni brat od tetke, Mihajlo, bog da mu dušu prosti...“ Prekrstio se brzo, i tek tada mu u šumi grudnih dlaka zapazih svetlucanje krsta. „Moj brat od tetke, dakle, umro je prošle godine u Beogradu. Radio je tamo godinama kao dizajner, ilustrator ili tako nešto, vezano za crtanje. Majka njegove dece imala je težak porođaj – rodila je bližance, znate, i to krupne. Od posledica toga nikad se nije čestito

oporavila, i umrla je dve-tri godine kasnije. On je pokušavao da se stara o njima, ali nije išlo, ipak je to ženin posao, dabome, a on, odjednom sam, bez ženske ruke, sa sitnom decom. Poslao ih je u rodno selo, u Špaj, kod svoje majke, da ih ona podiže. Valjda je htio da zaradi dovoljno za njih, pa da im se pridruži u selu, ali nije stigao. Razboleo se i, uh. Prošle godine je umro, baš u ovo neko vreme, usred leta. Deca su ostala u selu sa baba Grozdom i sad idu u školu u Crvenoj Reci.“

Verica pokuća, unese čašu soka od jabuke, reče tiho „Izvolite“ spuštajući podmetač i čašu na sto preda mnom, i nečujno se udalji.

„Mihajlo je bio sin jedinac. Ja sam, naravno, otkad je umro, pripomagao koliko sam mogao, slao sam novac kad je zatrebalо, i tome slično. Ipak, ja ne mogu da vodim brigу o toj deci, imam svoju porodicu i trista muka i nevolja sa ovim poslom koji sam sam započeo i sam na svojoj grbači iznosim. Lako je vama, vi radite za platу, i kad završite časove na fakultetu, sloboden ste čovek. A ja, o ovome mislim i na ovome radim dvadeset i četri časa dnevno, sedam dana nedeljno. Često nisam kod kuće, a i kad jesam... Ali dobro, to je manje bitno, nije ovo priča o meni, dabome.

Deca se zovu Miloš i Biljana. Nisu ni tako mali, kol'ko ono imaju? Završili četvrti razred; znači, sedam i četri to je... jedanaest. Da, jedanaest godina. Bistra su to deca, možda i zrelija za svoje godine nego što bi inače bili. Dakle, nisu glupi, taman posla, ne brinite oko toga. Sad. to što su popustili sa školom, to je zato što, ipak, rastu bez oca, pa i bez majke, samo sa tom babom, u selu... razumete? Nije to – to. Baba im možda malo popušta, siročići su, a oni to koriste, i... eto. Miloš je naredao grđne neke jedinice pred kraj godine, jedva je popravio to što je mogao da popravi. Da budem iskren, i ja sam malo uticao svojim vezama, gde sam mogao, dabome; šta čete, takva su vremena. Uostalom, siroče je, pa majku mu, može mu se negde

valjda i progledati kroz prste? Oni se sad bliže ‘ludim godinama’, znate kako je. Imate li vi dece?“

„Deca? Taman posla“, spontano mi izlete, pa se zamalo ujedoh za usnu.

„Aha“, klimnu on i pređe preko toga. „Dobro, doći će i to na red. U svakom slučaju, verujte mi kad vam kažem, besna je ta žgadnja i kad ima ko da im podvikne“, reče, mahinalno zaigravši prstima po stolu, „a kamoli ovo gore, u selu. Raspušteno. Dobro, tetka Grozda se trudi kol'ko može, al' ko će s njima da izade na kraj? Elem. U školu im je došao mlađi nastavnik engleskog i počeo da zavodi disciplinu. Prethodna nastavnica, pre nego što je otišla u penziju, bila mnogo popustljiva, kažu. Deca joj se penjala na glavu. Ona čuvala živce za stare dane, dabome. Divljaci su, ti tamo, u seoskim školama, da se ne lažemo.

Ako ćemo pravo, toj deci u Crvenoj Reci i ne treba engleski, a naročito ta glupost da ga uče već od trećeg razreda. Pa oni do Niša ako uopšte dodu, da budu kelneri il' radnice u butiku, il' neki đavo na železnici, eventualno, to im je maksimalni domet. Šta će njima ‘hau du ju du’ i tako to?“

A možda neko od njih poželi da otvori privatnu firmu, pomislih, ali sam tu opasku zadržao za sebe.

„Bez uvrede, naravno, drugo ste vi“, produži on. „Vi radite na fakultetu, tu da se školuje kao prvo nije obavezno, a kao drugo, taj ko je došo kod vas da uči, taj je valjda izabrao da izučava baš engleski i ništa drugo, to mu je glavni predmet, jel' tako, i nema tu šta. Ima da ga zna, il' ga neće biti!“

Našao je nešto smešno u svojoj opasci, pa se na nju glasno smejavao dok sam ja ustanovio da je ofarbana tečnost u mojoj čaši možda bila voda kojom su oprane neke jabuke, nekad. Pomislio sam da je moj potencijalni poslodavac možda preterano stisnutog novčanika ako u firmi drži najskromniji sok na tržištu, pa još od najjeftinijeg proizvođača, i da će možda takva biti i njegova ponuda. Ali onda se setih skupocenih žestokih

pića koja mi je načas raskrilio u svom kabinetu, pa rekoh sebi: možda je stvar samo u tome da ga za sokove nije briga, i da je njihov izbor prepustio Verici.

„Poenta je sledeća: taj novi nastavnik iz engleskog počeo je odma' da trenira strogoću i deli im jedinice, a na mog bratanca uzeo naročit pik, ne znam zašto. Ja sam zvao i kumio direktora, ali ni on nije uspeo da ga ubedi da Milošu da dvojku na kraju godine. Kaže da su ovoga doveli pravo iz Bele Palanke, po partijskoj liniji, i ne sme da se dira. Bilji je na jedvite jade zaključio dvojku, ali je Miloša ostavio za popravni, avgusta, i još je reko nešto kao: ‘Neka bude srećan što nije izleteo iz škole, pošto mu je i ocena iz vladanja smanjena’. Znači, treba da mu budemo zahvalni što mu je pružio šansu da polaže popravni, da ne ponavlja razred.

Iz srpskog je isto jedva dobio dvojku, pa ako se oko ovoga svega dogovorimo, od vas bih očekivao da mu i oko toga malo pomognete. Znate kako je, ni mi ovde u Nišu ne govorimo baš najpravilnije, a kamoli dete koje je odraslo u tom selu u brdima prema Bugarskoj, takoreći samo s babom od svoje treće ili četvrte godine. Pa ne može ono sad da govori ko spiker na *Beogradskoj hronici*, dabome. A ni njegova sestra nije mnogo bolja po tom pitanju, rekao bih.

Zato, ono što od vas očekujem jeste: da odete u to selo, da budete тамо mesec dana sa njima, i da im svakodnevno držite časove engleskog, koliko procenite da je potrebno, ali intenzivno, da deca stvore osnovu, jer ne može jezik da se uči ako nemaš dobru osnovu, jel' tako? Pa znam, išo sam i ja na nekakav ubrzani kurs biznis engliša, al' nije to – to; šta mogu kad sam u školi, *onih* dana, učio ruski. Izem ti i ruski i ko ga izmisli.

Elem, vi biste gore bili smešteni kod njih, u kući, imali biste stan i hranu, sve čisto i prirodno, baba Grozda je odlična domaćica, tu nemajte brige. Imali biste vreme i za sebe, ako nešto radite ili pišete, čini mi se da mi Srđa pomenu da spremate

magistarski? Ili možete prosto da šetate, da odmorite malo od vaših nauka, videćete, priroda je milina. Gledajte na ovo kao na jedan lepi, produženi *plaćeni* odmor. I naravno, ono najvažnije – ja ču to sve bogato nagraditi.“

On otvori fioku u svom stolu, iz nje izvuče beli koverat i pruži mi ga: „Evo. Nadam se da će ovo biti dovoljno. Tu vam je otprilike suma za tri dvočasa dnevno, puta trideset, pa još mali bonus preko. Nadam se da odgovara isplata u evrima?“

Navirio sam unutra zato što je iz direktorovog pogleda bilo jasno da to od mene očekuje, i uverio se da tu ima više nego što sam očekivao. Možda sam i porumeneo shvativši koliko tu otprilike ima, ali nevoljan da sadržaj brojim novčanicu po novčanicu. Promrmljao sam: „Ovo će biti. više nego dovoljno. Hvala vam.“

„Ne žalim novca kad su ta deca u pitanju. Voleo bih da mogu i više da im pomognem, ali eto, šta se tu može, ni sa ona moja dva besnika ne postižem da izađem na kraj. Je li ovo u redu?“

„Kako da ne“, rekoh. „Obećavam da ču, sa svoje strane, učiniti maksimum da toj deci pomognem u savladavanju gradiva...“

„Ma, u to ne sumnjam“, prekide me on, gledajući na masivan ručni sat. „Srđa mi je kazao sve najbolje o vama. Ja sam dobar prijatelj s njegovim ocem. Znam mu naslednika odmalena. Verujem njegovoj preporuci. A i zgodno je to što ste slobodan čovek, pa možete sebi da priuštite da odete na celih mesec dana iz ove gradske gungule a da vam nikو ne visi o vratu. Evo, i ja jedva čekam.

Da, umalo da zaboravim! Ovo isto treba da znate: za koji dan idem na Kipar, i neće me biti u Nišu, ko zna, mesecima. Molim vas... Zapravo, insistiram – da me nikakvim povodom ne zovete niti kontaktirate. U idućih nekoliko meseci neću moći ni da pomislim na Srbiju i zato, ako bude bilo kakvih problema, a ja mislim da ih neće biti, to sve rešavajte u dogовору sa baba Grozdom, pa i samostalno, jer ipak ste vi učen čovek.